



GUVERNARE

- Luna februarie a fost marcată de o serie de dezvăluiri ce au subliniat cât de susceptibilă este economia Moldovenească la capriciile de natură politică. Cel puțin două exemple sugerează acest lucru.
- Exemplul #1: Dosarele X.** Desecretizarea dosarelor Guvernului Comunist a confirmat ceea ce publicul bănuia de mult timp: ingerințele obraznice ale intereselor politice în sfera economiei și a finanțelor publice. Aceste „dosare X” constituie un material excelent pentru orice cercetător dornic să înțeleagă în profunzime căile tranziției economice post-sovietice. Atenția noastră a fost captată în mod special de dosarul nr. 12-291 cu privire la “stabilirea relațiilor de colaborare”. Acest document arată nu doar cât de perversă era înțelegerea acestei „colaborări” de către fostul partid de guvernământ, ci și cât de tolerate erau aceste practici: nici măcar o singură companie nu a îndrăznit să se opună abuzurilor sau să-și arate nemulțumirea față de astfel de relații. Dacă acești bani erau destinați reconstrucției mănăstirilor, de ce trebuia să apară Guvernul sau Președinția în calitate de “fundraiser” pentru Biserică, iar dosarul să fie secretizat? Și de ce companiile trebuiau să exercite acest act de responsabilitate socială corporativă prin intermediul Guvernului și nu direct? Putem doar spera că noul Guvern va renunța la astfel de practici odată și pentru totdeauna. “*Căci nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe față și nimic tainic, care să nu se cunoască și să nu vină la arătare*” (Luca 8:17).
- Exemplul #2: Păcălește-ți vecinul.** În publicațiile precedente¹ am avertizat despre riscurile protecționismului comercial, riscuri ce păreau să fi fost înțelese cel puțin de unii membri ai Alianței aflate la putere. Din păcate însă, în februarie am asistat la noi încercări de promovare a **intereselor sub-sectoriale** înguste în detrimentul **interesului public**. Guvernul a decis să majoreze de mai bine de două ori taxele vamale pentru carnea importată (iar pentru carnea de pasăre creșterea este chiar triplă), iar Parlamentul pare dispus să adopte o lege în acest sens. Această decizie anunță o schimbare esențială de politică: de la combaterea monopolurilor la protecționism comercial, costurile urmând să fie suportate de consumatori. În esență, aceasta este o situație clasică în care interesele corporative bine organizate profită pe seama publicului larg neorganizat. Mai sunt și alte probleme. Aparent, aceasta decizie încalcă angajamentele comerciale internaționale ale Republicii Moldova (asumate față de OMC și UE). Decizia sporește și mai mult protecția unui sector care a fost permanent ferit de competiția externă și care rămâne în continuare necompetitiv. Pe de altă parte, decizia nu elimină „monopolurile”, nu sporește competitivitatea și nici nu implementează standardele europene. Asume acestea sunt domeniile critice unde ar trebui să se îndrepte energia Guvernului. Decizia ignoră interesele consumatorilor care vor fi nevoiți să plătească mai mult și să consume mai puține produse alimentare de bază decât cei din alte țări din regiune. Totodată, decizia doar alimentează solicitările de „protecție” din partea altor sectoare. Deloc surprinzător, astfel de solicitări deja au fost exprimate de companii din sectorul materialelor de construcție. Cât de departe este pregătit actualul Guvern să meargă?
- În același timp, remarcile caustice între membrii Guvernului vizavi de aceasta și alte decizii au relevat că relațiile din cadrul Alianței pentru Integrare

În această ediție:

- Dosarele secrete ale Moldovei;*
- Agencia de Intervenții și Plăți în Agricultură a fost creată: ce urmează acum?*
- De ce a crescut industria cu 5% în ianuarie;*
- Cum putem facilita crearea parcurilor industriale?*
- Piața forței de muncă: scufundarea continuă;*
- Cheltuielile de consum: semne de revenire;*
- Prețuri: înapoi către inflația înaltă?*
- Stabilizarea bugetului public;*
- Sectorul bancar: semnale de îngrijorare și tendințe pozitive;*
- Rusia revine în forță - în exporturile moldovenești;*
- Economia globală: departe de convalescență;*

EXPERT-GRUP este un centru analitic moldovenesc independent, misiunea căruia este de a contribui plenar la dezvoltarea economică, politică și socială și la avansarea competitivității internaționale a Moldovei.

Date de contact:

adresă: MD-2012, Moldova, Chisinau, str. Columna, 133, oficiul 1
telefon: 373-22-930014,
fax: 373-22-211599
email: info@expert-grup.org,
web: www.expert-grup.org

¹ Vezi edițiile de primăvară și toamnă 2009 ale publicației economice biannuale MEGA disponibile la <http://expert-grup.org/index.php?go=biblioteca&c=23>;

Europeană devin tensionate. Faptul că opiniile divergente existente în cadrul acesteia au fost mediatizate pe larg, iar unele decizii sunt luate fără consultarea partenerilor, arată că ori mecanismul de comunicare din interiorul Alianței este deficitar, ori că tendințele centrifuge scapă de sub control. Ambele posibilități sunt egal de descurajatoare.

AGRICULTURA

- Noua administrație a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) s-a dovedit a fi mai competentă și mai energică comparativ cu precedentă. Aceasta este mult mai angajată în promovarea și reprezentarea internațională a sectorului, menținând în același timp și un dialog eficient cu fermierii. Însă, după cum a arătat și chestiunea cu majorarea tarifelor vamale pentru importurile de carne, MAIA adoptă și decizii greșite. MAIA trebuie să urmeze un set de reguli clare atunci când vine vorba despre adoptarea deciziilor de politici cu impact major și să promoveze interesele publice largi, evitând astfel să cadă pradă intereselor corporative înguste.
- Crearea multășteptatei Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură (AIPA) ce are ca sarcină subvenționarea activităților agricole și evaluarea impactului acestora este, în opinia noastră, cea mai semnificativă evoluție recentă în sector². Fermierii așteaptă că AIPA va renunța la practicile opace și clientelare ale guvernării anterioare și va asigura transparența și corectitudinea subvenționării. În acest sens, MAIA va trebui să revadă regulamentul AIPA și să adopte reglementări de guvernare mai bune. Aranjamentele recente – caracterizate de o structură centralizată a AIPA, mandatul neclar pentru diviziunile teritoriale ale acesteia, precum și lipsa unui organ de supraveghere – nu oferă posibilitatea unui control public și politic adecvat. Controlul dat este mai mult decât necesar, întrucât Agenția urmează să administreze un volum mare de resurse (300 milioane MDL aprobați pentru subvenționare în 2010 și mai bine de 200 milioane MDL plăți restante pentru 2009).
- Temperaturile scăzute înregistrate în ianuarie și februarie ar putea submina recolta de struguri și fructe în 2010 (Tabelul 1). Însă pe plantațiile unde au fost respectate tehnologiile agricole impactul pare să fie mai moderat. Aceasta nu este decât o altă „lecție climaterică” pentru ca fermierii să adopte tehnologii de protecție adecvate și servicii de asigurare. MAIA a declarat în februarie că Guvernul ia în considerare majorarea subvențiilor pentru asigurarea plantațiilor agricole³. Este clar însă că fermierii și companiile de asigurări sunt cei care trebuie să joace rolul principal în adoptarea și promovarea asigurărilor ca parte intrinsecă a culturii de business agricol în Moldova.

Tabelul 1 Cota mugurilor de pomi fructiferi înghețați în ianuarie 2010 din cauza temperaturilor scăzute, %

Pomi	Muguri înghețați, % din total
Mere, pere	5-9, în principal regiunea de Nord
Piersic	40-80, specia Readhaven 95-100
Cais	30-80
Vișin	12-25
Nuc	20-30
Migdal	60-90

Sursa: MAIA;

INDUSTRIA

- În ianuarie 2010, industria Moldovei a înregistrat o creștere „spectaculoasă” de 5%, cea mai mare creștere din aprilie 2008 (Figura 1). Este acesta un motiv de bucurie? Nu tocmai, întrucât creșterea este rezultatul aritmetic al temperaturilor scăzute din ianuarie ce au generat majorarea cu 17,2% a consumului de resurse energetice și care, în ultimă instanță, a condiționat o rată mai mare de creștere a întregului sector industrial.
- Industria extractivă a continuat să se contracte (de la -27.5% f.a.p. în ian-08 la -62.1% în ian-09 și până la -73.3% în ian-10). De fapt, în ianuarie a.c. sectorul a înregistrat cel mai pronunțat declin f.a.p. pe întreaga perioadă pentru care sunt disponibile date statistice lunare (din ian-04). Industria materialelor de construcții a scăzut în paralel cu extragerea materiei prime destinate producerii acestor materiale, dar și ca urmare a crizei din sectorul construcțiilor.

Figura 1 Creșterea lunară a produsului industrial, %, f.a.p.



Sursa: BNS;

² Adoptat prin Decizia Guvernului nr.60 din 02 februarie 2010;

³ Discursul ES Dl. Valeriu Cosarciuc, Ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare a Republicii Moldova în cadrul mesei rotunde “Cinci ani de asigurări agricole în Moldova: realizări și perspective, <http://maia.gov.md/libview.php?l=ro&idc=52&id=13906>.

- Industria prelucrătoare practic a stagnat. Industria alimentară și a băuturilor a adăugat o creștere moderată de doar 1,7% (în principal datorită majorării producției de ulei, făină și băuturi alcoolice). Sectorul de procesare a tutunului a înregistrat o creștere uimitoare a producției de 7.5 ori. Deși, consistența indicatorului încă trebuie verificată, eforturile principalei companii din sector de a-și îmbunătăți practicile manageriale sunt vizibile și demne de apreciere.
- Industria ușoară (textilele, hainele, blănuri și producerea încălțăminte) rămâne mult sub nivelul de plutire și nu există certitudini de inversare a tendințelor negative profilate în sector în ultimii doi ani. Dar și sectoarele tehnologic mai avansate (cum ar fi producerea echipamentelor și mașinilor de înaltă precizie) urmează practic aceeași traiectorie.

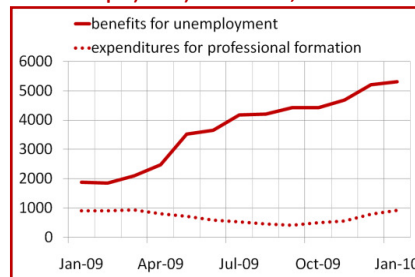
INVESTIȚIILE ȘI CONSTRUCȚIILE

- Lăsând la o parte interminabilele discuții din presă în jurul prețurilor la imobil în Chișinău, în luna precedentă am observa o evoluție importantă ce merită o privire mai atentă. La 1 februarie curent, Ministerul Economiei (ME) a organizat o masă rotundă cu sofisticata temă "Identificarea soluțiilor pentru facilitarea creării parcurilor industriale". Subiectul mesei rotunde sugerează că din 2006, când Guvernul a adus pentru prima dată în discuție ideea creării parcurilor industriale, nimic nu s-a făcut la modul practic în acest sens. În acest context, sunt doar trei aspecte pe care ținem să le subliniem. Primul, noi considerăm că parcurile industriale chiar reprezintă **factorul-cheie** pentru atragerea investitorilor locali și străini în regiuni, dând astfel economiei regionale șansa de a se diversifica. În al doilea rând, există trei mari probleme – toate legate de guvernare – ce împiedică crearea parcurilor industriale: slaba administrare și promovare din partea ME și MIEPO, lipsa unei înțelegeri clare a acestui subiect din partea autorităților locale și bariere administrative mari (legate de schimbarea destinației terenurilor agricole și obținerea permiselor de construcție). În al treilea rând, problema resurselor financiare nu este decât una secundară, existând un volum mare de bani neabsorbiți din programele UE de cooperarea transfrontalieră și a Parteneriatului Estic ce pot fi ușor direcționați spre construirea infrastructurii industriale. Ceea ce cu adevărat lipsește în Moldova este dedicarea actorilor interesați de parcuri industriale.

PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

- Conform unor indicatori, pe piața muncii criza este în toi, iar situația se înrăutățește în unele aspecte. Spre exemplu, numărul șomerilor înregistrați la Agenția Națională a Ocupării Forței de Muncă (ANOFM) a crescut în ianuarie 2010 cu 7,8% comparativ cu decembrie 2009. Cei mai afectați de șomaj sunt bărbații, numărul cărora a crescut cel mai mult în ultimele luni. Tendințele sunt explicate într-o mare măsură de faptul că sectoarele cele mai afectate de criză (construcțiile, industria extractivă, agricultura, energia, gaze și alimentarea cu apă) angajează mai mulți bărbați decât femei.
- Cheltuielile pentru ajutorul de șomaj au crescut cu 2% în ianuarie 2010 față de decembrie 2009. Deși fondurile destinate politicilor pasive de ocupare a forței de muncă au fost permanent mai mari decât pentru cele active, în ianuarie cele din urmă au crescut semnificativ, 16.1%. Tendința este pozitivă, însă resursele destinate politicilor active rămân de cinci ori mai mici decât cele alocate politicilor pasive (ultime incluzând ajutor de șomaj, Figura 2).
- O altă evoluție negativă a pieței forței de muncă reflectată de datele ANOFM este rata mică de plasare a șomerilor în câmpul muncii. În ianuarie acest indicator a fost mai mic nu doar comparativ cu luna precedentă ci și cu ianuarie 2009 (Figura 3), ceea ce accentuează situația critică de pe piața forței de muncă și reduce oportunitățile de angajare, inclusiv pentru slujbele prost plătite.

Figura 2. Cheltuieli pentru politici active și pasive de stimulare a pieței forței de muncă, mii MDL



Sursa: ANOFM

Figura 3. Șomeri noi înregistrați și plasați în câmpul muncii, persoane

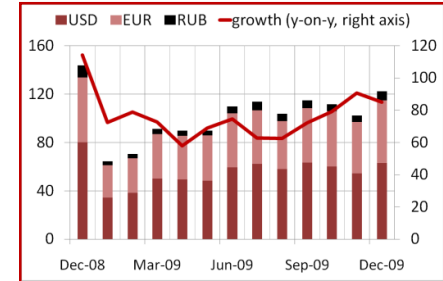


Sursa: ANOFM

VENITURILE GOSPODĂRIILOR CASNICE

- Conform ultimelor date oficiale, în 2009, salariul real pe economie a crescut cu 8.7%. Principala sursă a acestei evoluții pe parcursul crizei a fost creșterea salariilor sectorului bugetar cu 22.8%. În același timp, salariile în economia reală au crescut cu doar 4.3%, ceea ce denotă că logica politicianilor de a cumpăra voturi într-un an electoral este diferită de cea a managerilor ce au preferat să optimizeze costurile într-un an de criză. Mai mult decât atât, micșorarea simțitoare a salariilor înregistrate în câteva sectoare (agricultura, industria extractivă, aprovizionarea cu apa, gaz și energie, comerț, hoteluri și restaurante, activități financiare), denotă proporțiile reale ale crizei ce a lovit Moldova. În aceste sectoare economice revenirea este așteptată abia în al doilea trimestru al anului curent, ceea ce înseamnă că în viitorul apropiat nu putem aștepta creșteri salariale.
- Creșterea spectaculoasă cu 65% a salariilor din sectorul educațional în decembrie 2009 este rezultatul a două runde de majorări salariale efectuate în ianuarie și septembrie 2009. Majorarea din septembrie a fost reflectată în datele statistice abia în decembrie când diferența a fost plătită de facto. Salariile profesorilor au fost singurele din sectorul bugetar coordonate cu FMI-ul pentru anul curent. Această majorare era crucială, întrucât sectorul educațional este unul cheie pentru dezvoltarea statului iar salariile cadrelor didactice sunt printre cele mai mici din economie.
- După o stabilizare aparentă a remitențelor în luna noiembrie, când declinul față de anul precedent a fost de doar 10% (comparativ cu mai bine de 20% în luna precedentă), în decembrie acesta s-a adâncit până la 15% f.a.p., ceea ce a fost sub așteptările noastre. Aparent, declinul a fost condiționat de micșorarea remitențelor provenite din spațiul CSI ce s-a produs ca urmare a scăderii ponderii USD în total remitențe (Figura 4).

Figura 4. Remitențele pe tipuri de valute (mil. USD) și rata de creștere f.a.p.

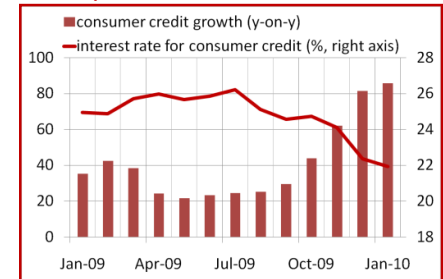


Sursa: BNM și calculele EG

CONSUMUL GOSPODĂRIILOR CASNICE

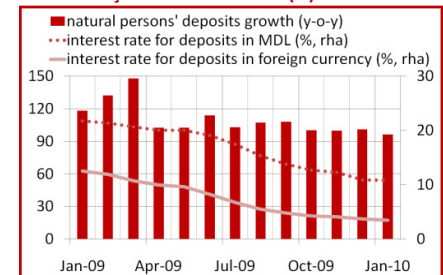
- După un an de reducere constantă, în ianuarie 2010, comerțul cu amănuntul a crescut cu 3.4% f.a.p.. Rata de creștere anuală a serviciilor prestate populației a fost mai mare comparativ cu 2009 și a atins nivelul de 8.1% în ianuarie. Aceasta indică o ușoară revenire a consumului, ceea ce corespunde cu moderarea declinului remitențelor în ultima lună a anului 2009. În consecință, ne așteptăm ca consumul să aibă un efect marginal pozitiv asupra PIB-ului începând cu primul trimestru al anului 2010.
- Creditarea populației pare să fi contribuit la creșterea recentă a consumului. După o contractare bruscă a creditelor de consum în 2009, băncile comerciale au micșorat dobânda la sfârșitul anului ca rezultat al intervenției BNM, ceea ce a contribuit la majorarea resurselor de creditare destinate populației și economiei în ansamblu. Ca rezultat, după o plonjare severă la mijlocul anului 2009, indicatorii de creditare s-au îmbunătățit recent (Figura 5).
- În paralel cu micșorarea dobânzilor pentru credite, băncile au diminuat și ratele de dobândă pentru depozite. Conjugat cu micșorarea remitențelor, acest lucru a contribuit la micșorarea depozitelor persoanelor fizice. De fapt, pentru prima dată de la începutul crizei, depozitele persoanelor fizice au scăzut în termeni anuali. Rata de creștere a devenit negativă în ianuarie, când economiile personale în băncile comerciale au scăzut cu circa 4% (Figura 6). Credem că acest lucru subliniază corelația puternică dintre remitențe și depozitele persoanelor fizice, ceea ce înseamnă că ne putem aștepta la o creștere a economiilor doar după stabilizarea remitențelor.

Figura 5. Evoluția creditului de consum și rata dobânzii pentru acesta



Sursa: BNM și calculele EG

Figura 6. Evoluția depozitelor populației în băncile comerciale și ratele de dobândă (%)

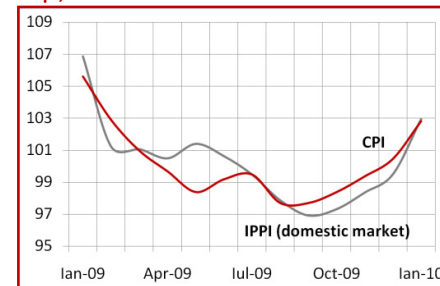


Sursa: BNM și calculele EG

PREȚURI

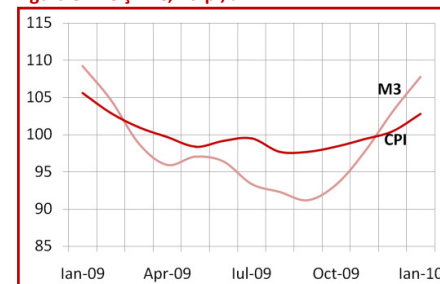
- Anul 2010 a început cu presiuni inflaționiste mari cauzate de atât de factori monetari, cât și de cei nemonetari. Indicele Prețurilor de Consum a crescut în ianuarie cu 2.3% comparativ cu luna precedentă și cu 2.8% față de anul 2009. Produsele alimentare au o contribuție mare la creșterea inflației (+1.1%) fiind urmate de servicii (+0.6%) și produse ne-alimentare (+0.5%).
- Creșterea mare a indicelui prețurilor produselor alimentare (3.4%) și a indicelui prețurilor pentru produsele cu preț administrativ fixat (+3.8%), pot înrăutăți semnificativ situația socială în special pentru că tendința de creștere pare să se mențină și pe parcursul următoarelor luni. Acest lucru ar trebui să reprezinte o îngrijorare majoră pentru decidenții de politică, care ar trebui să contracareze impactul negativ major asupra gospodăriilor sărace care alocă cea mai mare parte din venit pentru produse alimentare.
- Indicele Prețurilor Producătorilor Industriali (IPPI) a crescut cu 4.9% în ianuarie comparativ cu anul precedent (Figura 7). Acest lucru ține însă doar de produsele exportate (+7.6%) ceea ce nu afectează IPPI pe piața internă, acesta crescând cu doar 2.9%. IPPI intern a fost mai mare decât IPC, ceea ce servește ca indicator anticipator pentru creșterea presiunilor inflaționiste.
- Deprecierea monedei naționale cu 3.7% în ianuarie a jucat un rol important în majorarea prețurilor la produsele de import. Cele mai vulnerabile categorii de produse la deprecierea monedei naționale par a fi combustibilii minerali (21.4% din total importuri și +4.5% din creșterea prețurilor) și medicamentele (5.3% din total importuri și +2.8% din creșterea prețurilor).
- Majorarea cererii interne este un alt factor ce a amplificat creșterea IPC. Ca urmare, creșterea masei monetare (M3) – dovadă a majorării consumului și a stabilizării economice – a impulsionat într-o oarecare măsură creșterea prețurilor în ianuarie (Figura 8).

Figura 7. IPC și IPPI pentru producția autohtonă, f.a.p., %



Sursa: BNS

Figura 8. M3 și IPC, f.a.p., %

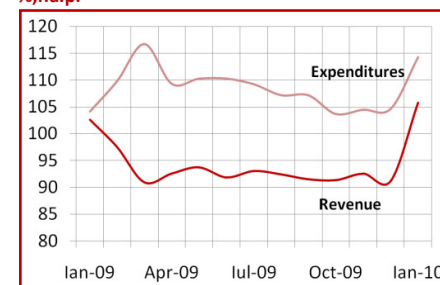


Sursa: BNS și BNM

POLITICA BUGETAR-FISCALĂ

- La începutul anului 2010, pentru prima dată din ianuarie 2009, veniturile bugetului public au crescut față de anul precedent (+5.8%), ceea ce promite o recuperare economică viitoare. Creșterea a fost determinată de avântul cererii interne (TVA a crescut cu 11.6%) și de creșterea accizelor pentru o serie de produse (combustibili, tutun, cosmetică, etc.) ce a rezultat în creșterea cu 20.5% a veniturilor din accize. În același timp, veniturile provenite din taxele aferente salariilor au reprezentat doar 97.5% din nivelul anului precedent sugerând astfel că economia se află departe de revenirea completă. În consecință, cota impozitelor indirecte în total venituri publice a crescut de la 42.5% în ianuarie 2009 până la 45.9% în ianuarie 2010, un nivel prea mare comparativ cu media statelor Europene (30%-35%).
- În ianuarie 2010, cheltuielile publice totale au crescut mai repede decât veniturile (14.3% față de anul precedent), adâncind astfel deficitul bugetar (Figura 9). Acesta a fost cauzat de majorarea cheltuielilor publice pentru educație (+29.7%), asistență socială (+15.5%) și sănătate (+3.7%) și, în particular, de majorarea salariilor bugetarilor și a pensiilor.
- Deficitul bugetar constituia la finele anului 2009 aproximativ 7.0% din PIB⁴, un nivel mult mai scăzut comparativ cu anticipările Guvernului (9.0%). Atingerea unui deficit de 3.0% pentru 2012, așa cum este stabilit cu FMI, este posibilă.

Figura 9. Veniturile și cheltuielile bugetare, indice, %f.a.p.



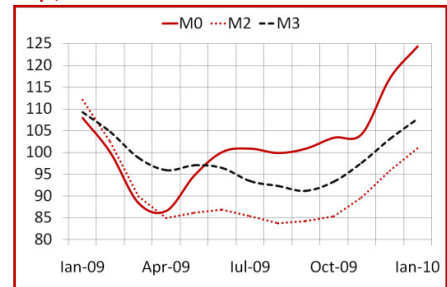
Sursa: Ministerul Finanțelor

⁴ PIB estimat

POLITICA MONETARĂ

- În condițiile unor presiuni inflaționiste, politica monetară a continuat să rămână concentrată pe menținerea unei inflații de 5% pentru 2010. Mai mult decât atât, banca centrală a început să-și consolideze poziția de debitor net al economiei. BNM a limitat creditarea băncilor comerciale și s-a orientat spre operațiuni de sterilizare. În ianuarie 2010 volumul creditelor oferite băncilor comerciale a constituit doar 8.6 mil. MDL (44.7 mil. MDL în decembrie 2009) iar volumul lichidităților sterilizate prin emisiunea de certificate BNM a crescut până la 2249.0 mil. MDL (286.3 MDL în decembrie 2009).
- O altă formă de sterilizare a monedei naționale utilizată de banca centrală pe parcursul lunii ianuarie 2010 a constat în intervențiile pe piața de schimb valutar. BNM a vândut echivalentul a 6.9 mil. USD ceea ce a contribuit la micșorarea activelor oficiale de rezervă. Reducerea acestora a fost totuși una temporară. Ne așteptăm că pe parcursul lunilor viitoare rezervele internaționale vor continua să crească alături de influxurile de monedă străină ce urmează să intre în economie.
- În pofida politicii de sterilizare monetară aplicate de BNM, masa monetară (M3) a înregistrat o creștere substanțială pe bază anuală (+7.6%) în ianuarie. Principala cauză ține de creșterea consumului și a depozitelor bancare alimentate în principal de majorarea remitențelor și a creditelor (Figura 10).

Figura 10. Rata de creștere a agregatelor monetare, f.a.p., %

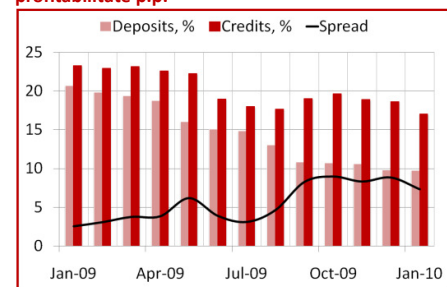


Sursa: BNM

SECTORUL BANCAR

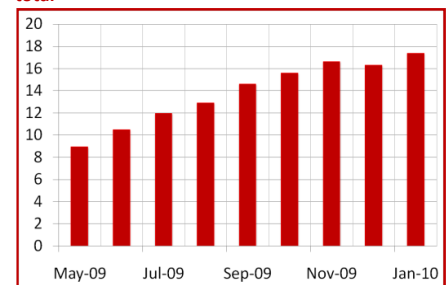
- Volumul creditelor acordate în monedă națională a crescut pe parcursul lunii ianuarie 2010 cu 9.9%, în timp ce volumul celor în monedă străină au crescut cu doar 4.9% f.a.p.. Acest lucru reprezintă o importanță „piatră de hotar”, întrucât după începerea crizei financiare (septembrie 2008) este pentru prima dată când volumul creditelor a crescut comparativ cu anul precedent. Faptul este explicat de micșorarea ratelor de dobândă bancară pentru credite contractate în monedă națională (-1.6 p.p.) și politici de creditare mai puțin rigide adoptate de bănci ca urmare a semnalelor economice pozitive. Luând în considerare creșterea marjei de profitabilitate și o potențială micșorare a primelor de risc este foarte posibil că ratele de dobândă pentru credite vor continua să se reducă.
- Ratele dobânzii la depozite bancare în monedă națională au rămas practic constante pe parcursul lunii ianuarie 2010 și au constituit 9.7% în timp ce dobânda pentru depozite în valută a crescut de la 3.6% în decembrie până la 3.81% în ianuarie 2010 (Figura 11). Ca rezultat, pe parcursul aceleiași perioade, depozitele bancare în monedă străină au crescut de la 28.0% până la 30.1%. Fenomenul a fost condiționat de asemenea și de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA cu 3.7%, principalul vinovat de diminuarea încrederii populației în moneda națională.
- Sistemul bancar rămâne în continuare intoxicat de active nocive, iar acest lucru ar trebui să constituie o îngrijorare serioasă pentru decidenții politici. În pofida intensificării activităților de creditare, cota creditelor neperformante a ajuns la un nivel record - 17.37% (Figura 12). Băncile au atenuat problema prin majorarea provizioanelor pentru pierderi până la 10.08%. Indicatorii de lichiditate par suficient de înalți pentru asigurarea stabilității sistemului bancar (lichiditatea curentă 38.10%; lichiditatea pe termen lung 0.61). pe reversul monedei însă sunt indicatorii mai mici de profitabilitate sau chiar pierderi suportate de acționarii băncilor.

Figura 11 Rata de dobândă bancară, %, și marja de profitabilitate p.p.



Sursa: BNM

Figura 12. Cota creditelor neperformante, % din total



Sursa: BNM

COMERȚUL EXTERN

- Datele statistice recente confirmă marea majoritate a tendințelor subliniate în ediția precedentă a RE (Figura 13). Exporturile au continuat să-și revină în decembrie și s-au privit bine în comparație anuală (+15.3%), datorită fortificării cererii externe, dar și a bazei mai mici de comparație. Comparativ cu luna precedentă însă, exporturile au stagnat în decembrie exact ca în aceeași perioadă a anului precedent. Per ansamblu, exporturile Moldovei au scăzut cu 18.4% în 2009 pe fundalul micșorării cererii globale.
- Rusia și-a menținut întâietatea (22.1% din total) în topul destinațiilor de export a produselor moldovenești, întrucât exporturile către România (18.5% din total) au scăzut cu 26.8% în 2009. Exporturile moldovenești au ținut în special piața UE (52.3% din total), în timp ce exporturile către CSI (37.8%) au scăzut ca urmare a reducerii exporturilor către Ucraina (-43.1%) și Kazahstan (-40.6%) în 2009.
- Importurile au continuat să-i revină, crescând în decembrie cu 11% f-l-p, chiar dacă nu au ajuns încă la nivelul precedent crizei. Per total, în 2009, importurile au scăzut cu 33.1%. Exporturile mari conjugate cu importuri slabe au dus la contracția deficitului comercial cu 40.1% f.a.p.. Ritmul de contracție a deficitului s-ar putea să încetinească în 2010, întrucât cererea internă arată semne de revenire pe fundalul politicilor de creditare mai relaxate și a creșterii influxului de remitențe.

Figura 13. Evoluția anuală a comerțului extern, %, 2005=100.

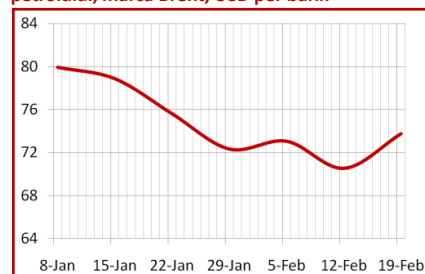


Sursa: BNS, calculele EG.

ECONOMIE ȘI PIEȚE GLOBALE

- Dacă pe alocuri mai exista iluzia unor efecte de durată ale crizei financiare globale, dezvoltarea economică mondială a arătat în februarie că economia globală este departe de convalescență. De la începutul crizei, guvernele lumii au încercat din răsputeri să anihileze efectele a ceea ce părea a fi cea mai severă recesiune de la 1930 încoa. Întrucât economia a reușit să iasă din beznă, intervențiile guvernamentale par a fi vindicate... până acum. Astăzi, cea mai mare dilemă este retragerea suportului guvernamental pentru a evita prăbușirea finanțelor publice, dar și fără a pune în pericol prospecțiunile de creștere economică
- Atenția a fost concentrată în luna curentă pe UE și "PIIGS", Grecia fiind totuși „în lumina reflectoarelor” cu o datorie publică de 112% din PIB și un deficit bugetar de 12.7% în 2009. Confidența investitorilor în hârtii de valoare a descrescut semnificativ, iar încrederea în euro a nimerit sub presiune în timp ce valoarea monedei față de dolar american a scăzut de la începutul lunii ianuarie de la 1.45 la 1.35. Un plan realist de ajutor pentru Grecia încă abia urmează a fi propus, dar în mod cert nu doar Grecia și țările PIIGS sunt vizate de pericolul unor bugete publice îndatorate. De fapt, Statele Unite și Marea Britanie vor avea datorii publice și mai înalte către 2011, iar datoria publică a Japoniei deja a atins un nivel înfricoșător de 192% din PIB în 2009. Toate acestea, fac mai puțin realiste speranțele unei recuperări economice robuste în țările dezvoltate. Astfel, Germania, economia europeană cea mai importantă, a stagnat în ultimul trimestru al 2009.
- Prețurile la petrol au fost foarte volatile (Figura 14). La sfârșitul lunii ianuarie și începutul lunii februarie factorii care au împins prețurile în jos au fost legate de îngrijorările privind viteza și profunzimea recuperării economiei mondiale, amplificate și de noutățile economice proaste de pe continentul european. Și viceversa, la mijlocul lunii februarie prețurile pentru țiței au fost susținute de declarațiile privind suportul Greciei de către UE și estimările creșterii economice americane care au fost revizuite în sus. Per ansamblu, prețurile la petrol vor continua să fie volatile, chiar dacă Agenția Internațională pentru Energetică anticipează mai multe incertitudini legate de „revenirea la creștere a economiei și de contractare a potențialului pieței”.

Figura 14. Evoluția săptămânală a prețului petrolului, marca Brent, USD per baril.



Sursa: Administrația Statelor Unite pentru Informații în Energetică.

ANEXE STATISTICE

Tabel 2 Moldova: indicatori statistici lunari

	Mai-09	Iun-09	Iul-09	Aug-09	Sep-09	Oct-09	Noi-09	Dec-09	Ian-10	Feb-10est
Creșterea producției industriale, f.a.p. %	76.7	76.8	76.5	76.9	77.5	77.4	84.2	84.3	105.0	n.a.
Creșterea vânzărilor cu amănuntul, f.a.p., %	95.9	95.5	94.0	94.4	97.1	93.5	97.2	96.5	103.8	n.a.
Creșterea serviciilor prestate populației, f.a.p., %	99.7	102.9	100.4	104.7	109.3	102.5	104.8	104.3	108.1	n.a.
Exportul de mărfuri, milioane USD	100.6	107.6	111.1	97.9	106.3	124.9	138.5	92.8	n.a.	n.a.
Importul de mărfuri, milioane USD	242.9	259.7	264.8	233.9	286.2	304.6	329.3	241.4	n.a.	n.a.
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	1.188.7	1.210.1	1.182.6	1.302.5	1.290.5	1.302.5	1.374.5	1480.3	1464.4	1484.4
Șomeri înregistrați, începutul perioadei, oameni	35851	35876	35066	35351	35838	36961	37398	38101	38676	41683
Creșterea salariului real, %, lunar f.a.p.	8.2	3.4	4.1	5.6	9.7	2.9	4.3	4.4e	0.0e	n.a.
Creșterea veniturilor bugetare, cumulativ f.a.p., %	-10.4	-10.2	-9.0	-9.3	-9.7	-9.6	-9.4	-9.9	5.8	n.a.
Creșterea prețurilor de consum, f.a.p., %	-1.6	-0.8	-0.5	-2.2	-2.3	-1.6	-0.7	0.4	2.8	n.a.
Rata de schimb, sfârșitul perioadei, MDL/USD	11.22	11.24	11.21	11.21	11.50	11.06	11.11	12.30	12.53	12.80
Rata de schimb, sfârșitul perioadei, MDL/EUR	15.57	15.80	15.99	16.03	16.74	16.29	16.55	17.76	17.54	17.28
Rata de creștere a agregatului M2, f.a.p., %	-14.0	-11.9	-14.7	-16.2	-15.5	-14.5	-10.1	-3.8	1.3	n.a.
Rata de refinanțare a BNM, sfârșitul perioadei, %	10.0	9.0	8.0	7.0	5.0	5.0	5.0	5.0	6.0	6.0
Rata dobânzii depozite bancare, %	16.04	15.04	14.85	12.99	10.77	10.66	10.56	9.79	9.70	n.a.
Rata dobânzii credite bancare, %	22.23	18.94	17.97	17.65	19.04	19.63	18.88	18.63	17.03	n.a.
Active bancare lichide, % din total active	30.00	31.46	32.79	33.53	34.53	34.03	35.57	38.27	38.10	n.a.
Credite bancare nefavorabile, % din total credite	8.92	10.47	11.95	12.88	14.60	15.57	16.62	16.30	17.37	n.a.
Depozite în valută străină, % din total depozite bancare	55.10	56.56	53.92	53.91	54.56	54.08	53.02	53.59	45.93	n.a.

Source: Sursa: BNS, BNM, calcule și estimări EG;

Tabel 3 Moldova: indicatori economici de bază

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009est
Populația, milioane (fără regiunea transnistreană)	3.644	3.635	3.628	3.618	3.607	3.600	3.590	3.581	3.573	3.568
PIB, milioane USD, prețuri curente	1.289	1.480	1.662	1.981	2.598	2.988	3.408	4.395	6.047	5.208
PIB per capita, USD la PPC	2112	2300	2533	2765	2028	2362	2561	2715	2998	n.a.
Creșterea PIB, f.a.p., %	2.1	6.1	7.8	6.6	7.4	7.5	4.8	3.0	7.2	-8.0
Creșterea consumului privat, f.a.p., %	27.6	6.1	5.9	18.5	6.2	10.1	7.0	3.6	4.5	-10.0
Creșterea investițiilor în capital fix, f.a.p., %	-0.7	5.2	1.1	19.2	11.0	17.7	2.8	10.5	-7.8	-50.0
Creșterea producției industriale, f.a.p., %	7,7	13,7	10,8	15,6	8,2	7,0	-4,8	-1,3	0,7	-22,2
Creșterea producției agricole, f.a.p., %	-3,3	6,4	3,4	-13,6	20,8	0,8	-1,1	-23,1	32,1	-9,9
Cota industriei în PIB, %	19.0	21.8	20.2	20.5	20.5	19.1	18.0	19.1	19.5	15.6
Cota agriculturii în PIB, %	25.4	22.4	21.0	18.3	17.5	16.4	14.8	10.0	8.9	8.7
Export de mărfuri, milioane USD	476.7	564.6	659.7	805.1	994.1	1104.6	1060.8	1373.3	1646.0	1321.5
Import de mărfuri, milioane USD	770.3	879.7	1037.5	1428.1	1748.2	2296.1	2644.4	3676.4	4866.3	3333.0
Export de servicii, milioane USD	164.6	170.9	216.65	249.93	332.08	398.94	465.66	625.08	837.2	677.7
Import de servicii, milioane USD	201.58	208.78	256.99	294.26	353.05	419.68	487.64	631.16	824.72	701.8
Investițiile străine directe nete, milioane USD	127.46	103.32	83.6	73.64	147.8	190.86	234.16	522.04	691.49	112.0
Remitențe nete de la emigranți, milioane USD	148.4	202.8	286.3	440.2	659.5	868.8	1119.0	1419.4	1795.8	1342.4
Contul curent/PIB, %	-7.6	-1.7	-4.0	-6.6	-2.2	-8.1	-11.7	-15.2	-16.7	-8.6
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	222.65	228.54	268.87	302.27	470.27	597.44	775.3	1333.7	1672.4	1480.3
Datoria externă totală, stoc, milioane USD	1723.7	1678.3	1816.5	1929.4	1881.8	2078.1	2528.9	3355.9	4106.1	4300.0
Datoria externă/PIB, %	116.8	113.4	109.3	97.5	72.5	69.6	74.3	76.3	67.9	82.6
Datoria externă/export de bunuri și servicii, %	268.8	228.2	198.2	182.2	141.5	138.0	164.8	167.4	164.6	215.1
Rata ocupării, % din populația de peste 15 ani	54.8	53.7	53.3	47.5	45.7	45.4	42.9	42.5	42.5	40.0
Rata șomajului, % din populația economic activă	8.5	7.3	6.8	7.9	8.1	7.3	7.4	5.1	4.0	7.2
Creșterea salariului real, %	2.2	21.6	20.9	15.4	10.1	6.8	14.2	8.0	10.2	9.0
Rata inflației, medie anuală, %	31.1	9.6	5.2	11.6	12.5	12.0	12.8	12.4	12.8	0.0
Deficitul bugetar, % din PIB	-1.8	-0.3	-2.2	1.0	0.4	1.5	-0.3	-0.3	-1.0	-7.0
Cheltuielile bugetului de stat, % din PIB	34.5	29.4	31.5	33.1	35.1	37.0	40.1	41.8	41.6	n.a.
Rata de schimb, medie anuală, MDL/USD	12.4	12.9	13.6	13.9	12.3	12.6	13.1	12.1	10.4	11.1
Rata de creștere a agregatului M2, f.a.p., %	38.8	37.8	30.4	24.4	44.8	36.7	12.2	47.3	18.3	-3.8
Rata de refinanțare a BNM, sfârșit de an, %	27.0	13.0	9.5	14.0	14.5	12.5	14.5	16.0	14.0	5.0
Total credite bancare, % din PIB	12.7	15.3	17.7	20.9	22.6	25.5	29.3	37.2	37.5	35.0
Rata dobânzii depozite bancare, %	24.6	20.6	14.4	12.7	15.2	13.0	11.9	15.1	18.1	14.7
Rata dobânzii credite bancare, %	33.3	28.5	23.1	19.2	21.0	18.9	18.2	18.9	21.0	20.3

Sursa: BNS, FMI, BNM și calculele și estimările EG;